

Täysistunto

Keskiviikko 5.10.2016 klo 13.59—17.00

7. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi työntekijän eläkelain, julkisten alojen eläkelain, työeläkevakuutusyhtiöistä annetun lain ja eräiden niihin liittyvien lakien muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 130/2016 vp

Valiokunnan mietintö StVM 16/2016 vp

Toinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 7. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotukset, joiden sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä.

Keskustelu

16.01 **Aino-Kaisa Pekonen vas:** Arvoisa puhemies! Vasemmistoliitto ei jaa hallituksen näkemystä kilpailukyky sopimuksesta ja ajatuksesta työn halpuuttamisesta talouslaman lääkkeeksi eikä hyväksy tätä lakiehdotusta. Toteamme, että aiemmatkaan työnantajamaksujen kevennykset, kuten työnantajien Kela-maksujen alentaminen ja sittemmin poisto, eivät ole merkittävästi luoneet uusia työpaikkoja, vaikka maksujen alennuksia on perusteltu tällä tavoitteella. Kilpailukyky sopimus saatiin aikaiseksi uhkaamalla ammattiliittoja pakkolaeilla, jotka olisivat leikanneet palkkoja vielä kiky-sopimusta enemmän. Prosessiin vaikuttivat myös epäselvät suunnitelmat paikallisen sopimisen edistämisestä.

Suomen vientiteollisuuden nykyiset haasteet ratkaisee Suomessa tuotettujen palveluiden ja tuotteiden korkea teknologian sekä koulutuksen ja osaamisen taso, mitä hallitus on niin ikään leikkaamassa vuoden 2017 valtion talousarvioesityksessä. Vuoden 2016 ensimmäisessä talousjohtajabarometrissä kukaan vastaajista ei nähnyt kilpailukyky sopimuksella olevan merkittävää vaikutusta yrityksensä kilpailukykyyn. Muun muassa Turun telakan johtaja Jan Meyer painottaa, että palkkataso ei ole ratkaiseva vaan koko liiketoiminnan kuva, investoinnit, teknologian kehitys ja tuotteen laatu.

Arvoisa puhemies! Edellä olevan perusteella ehdotan, että lakiehdotukset hylätään.

16.03 **Ben Zyskowiec kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Käydään nyt ihan oikeata keskustelua. Edustaja Pekonen, oletteko te itse ja vasemmistoliitto ihan toisianne sitä mieltä, että käytännössä kaikki Suomen ekonomistit ovat väärässä, kun uskovat, että kilpailukyky sopimuksella on myönteinen vaikutus Suomen työllisyyskehitykseen? Erilaisia lukuja on luonnollisesti esitetty, koska kukaan ei voi tietää, mikä on sitten vuosien saatossa se todellinen merkitys, mutta sikäli kuin olen itse seurannut keskustelua, ekonomistien arviot ovat liikkuneet jossakin 20 000 ja 45 000 uuden työpaikan välillä. Eli edustaja Pekonen, ihan vakava kysymys: ovatko kaikki Suomen ekonomistit erehtyneet tässä arviossaan, ja mihin asiantuntemukseen te viittaatte?

Pöytäkirjan asiakohta PTK 95/2016 vp

16.04 **Kari Uotila vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Arvioita työllisyysvaikutuksista ja vaikutuksista talouskasvuun lyhyellä, keskipitkällä tai pitkällä aikavälillä on todellakin esitetty monenlaisia. Mutta on todettu, että ensi vuoden budjetissa kilpailukyky-sopimus laskee talouskasvua 0,2 prosenttia. Mitä tulee kilpailukyky-sopimukseen, kannatan sopimusyhteiskuntaa, kannatan kolmikantaista valmistelua, mutta perusporvarihallituksen politiikka saada aikaan kilpailukyky-sopimus ei edustanut kolmikantavalmistelua eikä se edustanut sopimusyhteiskunnan periaatteita.

16.04 **Eero Heinäluoma sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Todellakin täytyy sanoa, että eihän tämä niin sanottu kilpailukyky-sopimus nyt kauhean kaunis prosessi ollut, ja varmaan siinä oli erilaisia menettelytapoja, joita voi kritikoida, ja voi sanoa, että on uhkailtu ja painostettu.

Sitten toisinpäin katsoen — edustaja Zyskowiezin kysymys on kyllä ihan aiheellinen: Tämä on kuitenkin nyt se keskeinen osa, jolla taloutta yritetään vakauttaa ja rakentaa parempaa näköalaa tulevaisuuteen. Se mahdollistaa pidemmän ajan työmarkkinarauhan, yritystoiminnan edellytykset ja antaa myös tavalliselle palkansaajalle ja kotitaloudelle tiedon tulossa olevasta tulokehityksestä, joten tämän sopimuksen, joka on siis 2 miljoonan ihmisen työehtoja koskeva sopimus, ulkopuolelle asettuminen osoittaa kyllä aika suurta lahjakkuutta. Ihmettelen, että näin voi tapahtua.

16.06 **Ben Zyskowiec kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Edustaja Uotila, siitä prosessista, joka johti tähän sopimukseen, voidaan olla montaa mieltä. Ja en olenkaan kiistä hallituksen painostusta. Myös voidaan olla montaa mieltä niistä komponenteista, joista tämä sopimus koostuu, itsekin olen kritisoinut sitä, että lomarahoja leikataan vain julkisen sektorin työntekijöiltä. Mutta tästä riippumatta toistan kysymykseni siitä, että mikä on se ekspertti, mihin te nojaatte, kun te sanotte, että te ette usko, että tämä tukee Suomen työllisyyskehitystä.

Mitä ensi vuoteen tulee, niin kaikkihan ovat korostaneet, että nämä muutokset vaikuttavat viiveellä eivätkä näy vielä ensi vuonna.

Se, että kannatan tätä sopimusta, ei tietystikään tarkoita sitä, ettenkö pidä tärkeänä kaikkia niitä muita keinoja, joilla yritykset voivat kohentaa kilpailukykyään ja panostamista tutkimukseen ja innovaatioihin ja niin edelleen.

Lopuksi totean, että tietysti vihreät, joiden (Puhemies koputtaa) talousajattelu on sellaista hulabaloota, ovat myös (Puhemies koputtaa) tätä sopimusta vastaan.

16.07 **Kari Uotila vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On myös niitä ekonomisteja, jotka ovat sitä mieltä, että säilyttämällä hyvät neuvottelusuhteet, säilyttämällä aito sopimusyhteiskunta, tyytymällä äärimallilliseen palkkakehitykseen tulevina vuosina, samaan aikaan kun verrokkimaissa Ruotsissa ja Saksassa tehdään tuntuvia palkankorotuksia, olisi lyhyessä ajassa tämä kustannuskilpailukykyongelma, joka meillä kiistatta jonkinmoinen on, sulanut pois. Nyt tällä kilpailukyky-sopimuksella, joka tehtiin kiristyksen, uhkailun, painostuksen edessä, vaarannetaan mahdollisesti myöskin yhteiskunnan toimivuutta ja yhteiskuntasuhteita pitemmällä aikavälillä, ja niillekin pitäisi joku hinta laskea.

16.08 **Heli Järvinen vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Meillä on nyt käsittelyssä yksi pieni osa kilpailukyky-sopimuksen mukaisista päätöksistä. Se prosessi ei

Pöytäkirjan asiakohta PTK 95/2016 vp

välttämättä ollut kovin kaunis tai esimerkillinen, mutta se kuitenkin osoittaa isoa sopimishalua ja tahtoa tässä yhteiskunnassa, ja se myöskin merkitsee isoa yhteiskuntarauhaa tulevaan. Ja se on se syy, minkä takia me vihreät yritämme olla rakentavia, kun käsittelemme näitä lakeja. Toivomme kuitenkin vahvasti myös sitä, että näiden käsittelyssä tuodaan esiin se, miten näitä lakeja voisi jatkossa parantaa ja miten tilannetta, palkansaajien asemaa ja yhdenvertaisuutta voisi viedä eteenpäin, jotta myös ostovoima jatkossa taattaisiin.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ja vielä edustaja Heinäluoma, ja sitten edustaja Zyskowicz.

16.09 Eero Heinäluoma sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämän yleisen työeläkemaksuihin liittyvän kritiikin sijasta voisi kyllä puhua monesta muustakin asiasta, jotka liittyvät laatukilpailukykyyn, koska siellähän se meidän varsinainen ongelma on, että meiltä puuttuu sellaisia tuotteita, joita muut olisivat halukkaita ostamaan. Ja sitten voisi kyllä erikseen esittää sen kritiikin hallitukselle ja kysyä myös työmarkkinajärjestöjen perään, että minkä ihmeen takia niitä Emu-puskureita, jotka aikoinaan luotiin juuri erilaisiin yllätyksellisiin suhdannetilanteisiin vastaamiseksi, ei ole käytetty. Koko ajatushan oli, että on helpompi joustaa välillisissä työvoimakustannuksissa kuin tehdä palkanalennuksia, jotka johtavat ostovoiman heikentymiseen ja sitä kautta kotimaisen kysynnän vähentymiseen ja sitä kautta sitten isompiin työttömyysongelmiin. Eli ei ole puhuttu ollenkaan siitä, miksi tätä Emu-puskuria ei ole käytetty, miksi ei ole hyvinä aikoina kerätty (Puhemies koputtaa) enemmän ja huonoina aikoina sitten pienempiä maksuja.

16.10 Ben Zyskowicz kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Edustaja Järvisen puheenvuoro oli hämmäntävä. Kun tämä kilpailukyky sopimus solmittiin, vihreiden puheenjohtaja Ville Niinistö otti voimakkaasti kantaa sopimusta vastaan, ja hän onnistui jopa sellaisessa tempussa, että hän kritisoi sitä sopimusta sekä oikealta eli niistä näkökohdista, joita esimerkiksi Suomen Yrittäjät oli esittänyt, että vasemmalta eli niistä näkökohdista, joita ne palkansaajajärjestöjen ryhmittymät, jotka vastustivat sopimusta, olivat esittäneet. Nyt ymmärsin edustaja Järvisen puheenvuoron — vai ymmärsinkö väärin — niin, että te pidätte kilpailukyky sopimusta kaikkine puutteineenkin kuitenkin Suomen talouden ja työllisyyskehityksen kannalta positiivisena asiana. Mikä nyt sitten on vihreiden kanta, vai onko se se, mihin ylellisyyteen oppositiossa on tietysti varaa, että ollaan samaan aikaan sekä puolesta että vastaan, yleisöstä riippuen?

16.11 Heli Järvinen vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Näin savolaisena minun varmasti on erityisen helppoa olla sekä puolesta että vastaan. Olemme esittäneet, varmasti jokainen meistä, kritiikkiä tämän kiky-sopimuksen tiettyjä kohtia kohtaan, mutta ehdottomasti tuemme sen tuomaa yhteiskuntarauhaa ja tuemme sitä. Siitä huolimatta tulemme jatkossakin esittämään, miten me olisimme voineet tehdä asian paremmin, kun täällä tullaan käsittelemään esimerkiksi ansiosidonnaisen työttömyyspäivärahan lyhentämistä. Meillä on oma esityksemme siitä, miten sitä voisi jatkossa toteuttaa vielä rakentavammin niin, että se tukisi todella työttömyyden hoitoa parhaalla mahdollisella tavalla ja ihmisten työllistymistä, mikä on ilman muuta kilpailukyky sopimuksenkin perimmäinen tarkoitus.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 95/2016 vp

16.12 Ben Zyskowicz kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ehkä johtuen edustaja Järvisen savolaisuudesta hänen puheenvuoronsa hämmensi entisestään.

Ensinnäkin. Ansiosidonnaisen työttömyysturvan lyhentäminen ei ole osa kilpailukyky-sopimusta. Päinvastoin, palkansaajajärjestöt eivät sitä ole hyväksyneet eivätkä sitä kannata.

Toiseksi. Meillä kaikilla, minullakin, ja luulen, että jokaisella tässä salissa, on varmasti kriittisiä näkökohtia kilpailukyky-sopimuksen yksittäisiä kohtia kohtaan. Mutta olenko nyt ymmärtänyt väärin, kun ymmärsin puheenjohtaja Niinistön ulostulon heti sopimuksen solmimisen jälkeen siten, että vihreät eivät kannata, eivät hyväksy kilpailukyky-sopimusta, kuten vasemmistoliiton edustaja Pekonen hyvin selvästi täällä toi esiin heidän kantansa? Eli vihreät eivät hyväksy, ja tätä on kerrottu kaikille niille palkansaajille, jotka ovat olleet tyytymättömiä, ja niille yrittäjille, jotka ovat olleet tyytymättömiä tähän sopimukseen. Ja nytkö on ymmärrettävä, edustaja Järvinen, että te kannatattekkin tätä sopimusta?

16.13 Heli Järvinen vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Meillä on juuri työelämävaliokunnassa käsittelyssä muun muassa ansiosidonnaisen päivärahakauden lyhentäminen 500 päivästä 400 päivään, ja kyllä se meille ainakin on esitelty osana kilpailukyky-sopimusta ja sitä pakettia. Mitä tulee vihreiden kantaan kilpailukyky-sopimuksesta, niin sanon nyt vielä kerran: Se sopimus ei syntynyt kovin kauniisti, se ei ole kaikilta osiltaan paras mahdollinen, mutta me toivomme sen tuovan ja uskomme sen tuovan sitä yhteiskuntarauhaa, jota on haettu, ja kunnioitamme sitä. Siitä huolimatta kerromme myös omia kantojamme, silloin kun katsomme, että ne (Puhemies koputtaa) veisivät suomalaista yhteiskuntaa paremmin eteenpäin.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Siirrymme puhujalistaan.

16.14 Hanna Sarkkinen vas: Arvoisa puhemies! Kannatan edustaja Pekosen tekemää esitystä.

16.14 Eero Heinäluoma sd: Arvoisa puhemies! On valitettavaa, että täällä on näin vähän väkeä paikalla, koska todellakin tämä työeläkejärjestelmä, myös maksupolitiikka, antaisi aiheen pidempään ja tarkempaan keskusteluun.

Viittasin jo edellä siihen, että työeläkemaksuja pitäisi voida käyttää joustavasti taloustilanteen mukaan, ja tästä me tarvitsisimme ison keskustelun yhteiskunnassa. Nyt meille on syntynyt sellainen tilanne, että hyvinä aikoina, jolloin pitäisi kerätä näitä maksuja enemmän, puskuroida — mistä aikoinaan 90-luvun lopulla sovittiin — tätä lisärahastointia ei tehdä, koska työnantaja vastustaa maksujen korotuksia, ja sen tuloksena nämä rahastot jäävät liian alhaisiksi hyvien aikojen vuosien mahdollisuuksiin nähden. Sitten kun on huonot ajat ja olisi järkevää taloussuhdanteiden kannalta, että maksuja voitaisiin väliaikaisesti laskea, vastaavasti palkansaajat ovat haluttomia tähän laskemiseen, koska on se pelko, että sitten näitä ei saada takaisin oikealle tasolle ja sitä kautta niillä on vaikutuksensa eläkkeiden turvaan. Ja näin me olemme jumiutuneet tällaiseen tilanteeseen, jossa eläkemaksut eivät toimi sillä tavalla suhdanteita tasoittavana elementtinä, taloustilanteessa auttavana elementtinä kuin talous- ja rahaliittoon liittyttäessä suunniteltiin.

Ikävä kyllä, tämän asian ympärillä vallitsee huomattava hiljaisuus ja tästä ei haluta puhua. Myös hallitus valitsi omassa toiminnassaan tämän tien, että lähdetään siitä, että taak-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 95/2016 vp

kaa siirretään pysyvästi näissä maksuissa työntekijöiden puolelle ja työnantajan vastaavasti vähennetään, vaikka eläkevastuut ovat kuitenkin lähtökohtaisesti niin työnantajia kuin työntekijöitäkin koskettavia. Tämä isompi keskustelu siitä, miten me toimimme talous- ja rahaliitossa, olisi välttämätöntä käydä, ja toivon, että eduskunta jossain vaiheessa antaa sille tilaa.

16.16 Kari Uotila vas: Arvoisa puhemies! Työeläkerahastot ja niiden käyttö, niin kuin alkuperäinen tarkoitus oli, Emu-puskureina on todellakin keskustelun arvoinen asia, mutta näihin eläkerahastoihin kyllä joudumme tässä salissa tänä syksynä muista syistä varmasti palaamaan, koska jotkut ovat sitä mieltä, että rahastoissa on liikaakin rahaa ja ne pitäisi pistää itse asiassa jakeluun hyvin pikaisella aikataululla.

Mutta mitä tulee vielä tähän kilpailukyky sopimukseen, niin voin eduskunnan pöytäkirjoihin kirjauttaa sen henkisen vamman, jonka sain jo keväällä vaalien jälkeen, kun keskusteltiin yhteiskuntasopimuksesta. En kerro paikkaa, mutta se oli tuolla aika lähellä Eteläranta, missä tapasin erittäin korkea-arvoisia työnantajapuolen työmarkkinajohtajia. Entisenä telakan pääluottamusmiehenä, kun keskusteltiin yhteiskuntasopimusneuvotteluihin lähtemisestä, totesin, että minulla on ollut sellainen tapa yhtenä neuvottelijana aikoinaan, että kun neuvotteluihin päätetään lähteä, niin molemmat osapuolet asettavat neuvottelutavoitteet. Sitten neuvotellaan näistä tavoitteista, ja joskus tulee 50—50-, joskus 40—60-tilanne, mutta erikseen asetettujen tavoitteiden pohjalta neuvotellaan. Silloin minulle todettiin, että tilanne on muuttunut, nyt tavoitteita asettaa vain toinen puoli. Ja sen jälkeen minua on ollut hirveän vaikea saada tämän kiristys-, uhkailu- ja painostussopimuksen taakse, joka syntyi sillä, että palkansaajia uhattiin, että jollette suostu etukäteen asetettuun tavoitteeseen, niin eläkeläisiltä leikataan lisää, lapsiperheiltä leikataan lisää, työttömiltä leikataan lisää ja niin edelleen tai palkansaajiin kohdistetaan vielä kovempi kohtelu kuin muuten. Elikkä tämä nyt vain selityksenä, että henkinen vamma jäi jo keväällä vaalien jälkeen.

16.18 Ben Zyskowiec kok: Arvoisa herra puhemies! Tämä kilpailukyky sopimus on yksi suurimpia talous- ja tietysti myös työmarkkinapoliittisia ratkaisuja, mitä tällä vaalikaudella tehdään. Sen vuoksi minua jäi vielä askarruttamaan tämä vihreiden suhtautuminen tähän merkittävään sopimukseen, jossa, niin kuin olen aikaisemminkin todennut, on varmasti kaikkien mielestä myös paljon puutteita. On sellainen sanonta, että kakkua ei voi sekä syödä että säilyttää, mutta minusta nyt näyttää, että vihreät onnistuvat tämänkin tekemään. Heillähän on tällä vaalikaudella ainakin gallupien valossa mennyt oikein hyvin, ja voi olla, että tässä on selitystä siihen, että luottamus näkyy vahvistuvan heitä kohtaan.

Eli toisaalta heti sen jälkeen, kun sopimus solmittiin ja kun oli paljon tyytymättömiä esimerkiksi julkisen sektorin usein naisvaltaisilla työpaikoilla ja oli paljon tyytymättömiä esimerkiksi pienyrittäjien keskuudessa, niin puheenjohtaja Ville Niinistö — näin minä tulkitSEN — antoi sen viestin, että vihreät eivät tällaista epäoikeudenmukaista sopimusta hyväksy, ja hän perusteli sen sekä näiden naisvaltaisten julkisen sektorin työntekijöiden tyytymättömyyden näkökulmasta että näiden pienyrittäjien tyytymättömyyden näkökulmasta. No, nyt kuitenkin tässä salissa vihreiden edustaja, edustaja Järvinen, on, näin ymmärrän, sanonut, että vaikka sopimuksessa on paljon yksityiskohtia, jotka vihreiden mielestä olisi pitänyt hoitaa toisin — niin kuin myös minun mielestäni ja luulen, että edustaja Heinäluoman mielestä ja monen muun mielestä — niin vihreät kuitenkin kaikinensa pitävät tätä lopputulosta parempana kuin sitä, että se ei olisi syntynyt. Ota nyt tästä sitten selvää.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 95/2016 vp

16.20 **Eero Heinäluoma sd:** Arvoisa puhemies! Tämä edustaja Zyskowiczin käynnistämä keskustelu ja kysymyksenasettelu on kyllä oikeutettu. Kyllähän näin isoon asiaan pitää olla kaikilla puolueilla selkeä kanta, ja sen kannan täytyy olla sama täällä eduskunnan päätöksenteossa kuin se on julkisuudessa muutoin. Se on kohtuullinen vaatimus. Tämä sopimushan on oikeastaan tähän asti hallituksen talouspolitiikasta se ainut osa, jolla on jotain tuntuvaa merkitystä, ja sillä varmasti on myös työllisyysmerkitys, joskin ikävä kyllä alkuvaiheessaan miinusmerkkinen, mihin edustaja Uotila täällä oikein viittasi. Pidemmällä aikavälillä suomalaisten tuotteiden kysynnän parantuessa sitten voimme odottaa plusmerkkiä.

Kiinnitän kuitenkin huomiota siihen, että käsitykseni on, että eivätkös tämän työeläkeratkaisun sinällään liene kaikki muut hyväksymässä paitsi vasemmistoliitto, joka on siitä jäänyt ulos. Eli voi hyvin olla, että vihreätkin hyväksyvät tämän sopimuksen sitten käytännön päätöksenteossa, vaikka julkisissa Twitter- tai Facebook-kommenteissa on muuta esitetty. Mutta tästähän meillä on jo kokemusta, että puolueilla on taipumus kehittää vähän erilaisia vastauksia erilaisiin medioihin.

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.